

EVROPSKI PRIROČNIK ZA LOKALNE SKUPNOSTI

**Nasveti in koristne
informacije
za organizacijo
EVROPSKEGA TEDNA
MOBILNOSTI 2006
z osrednjo temo
PODNEBNE SPREMEMBE**

Evropski teden mobilnosti 2006 in pobudo V mestu brez avtomobila koordinirajo

CLIMATE ALLIANCE
KLIMA-BÜNDNIS
ALIANZA DEL CLIMA

s finančno podporo EVROPSKE KOMISIJE.

VSEBINA

ZAKAJ TA PRIROČNIK
ZAKAJ EVROPSKI TEDEN MOBILNOSTI
KAKO SODELOVATI
ZAKAJ PODNEBNE SPREMEMBE KOT OSREDNJA TEMA
KATERE AKTIVNOSTI JE POTREBNO PRIPRAVITI

DEJAVNOSTI ZA 7 DNI, POSVEČENIH TRAJNOSTNI MOBILNOSTI

JAVNI PREVOZ
KOLESARJENJE
HOJA
UPRAVLJANJE MOBILNOSTI
ODGOVORNA RABA AVTOMOBILA
PROSTI ČAS
NAKUPOVANJE
MOBILNOST IN ZDRAVJE
ZELENE POTI

DAN "V MESTU BREZ AVTOMOBILA!"

TRAJNI UKREPI
INFORMIRANJE IN KOMUNICIRANJE
PRESOJA POBUDE

EVROPSKI TEDEN MOBILNOSTI

16. do 22. september 2006

Zakaj ta priročnik

Evropski priročnik želi zagotoviti koristne informacije in nasvete za lokalne skupnosti, ki sodelujejo v pobudi "Evropski teden mobilnosti". Podlaga za ta priročnik so izkušnje evropskih mest, ki so organizirala prvi Evropski teden mobilnosti med leti 2002 in 2005 ter dneve "V mestu brez avtomobila!" v letih od 1998 do 2005, specifikacije, zapisane v Listini ETM 2006, in priporočila evropskih in mednarodnih partnerjev pobude Evropski teden mobilnosti.

Lokalne skupnosti bi morale pri organiziranju Evropskega tedna mobilnosti te napotke upoštevati, vendar lahko zahteve tudi prosto prilagodijo svojim lokalnim razmeram. Za sodelovanje na Evropskem tednu mobilnosti je obveznih več vidikov pobude, povezanih s praktično organizacijo tematskih dogodkov in uporabo komunikacijskih orodij. Drugi vidiki so ostali odprti, tako da lahko lokalne skupnosti izberejo in poiščejo najprimernejšo rešitev za svoje razmere.

Podnebne spremembe

so ključna tema Evropskega tedna mobilnosti 2006, ki povezuje mestno prometno politiko in odziv državljanov na ta globalni izziv. Ta priročnik združuje koristne zamisli in informacije, obravnava vprašanje, kako doseči ciljne skupine.

Tukaj vključene informacije niso dokončne; nove zamisli, ki se bodo razvijale med prihodnjimi dogodki, bodo te primere dopolnile in bodo predstavljene na spletni strani Evropskega tedna mobilnosti www.mobilityweek-europe.org.

Zakaj evropski teden mobilnosti?

Po organizaciji dveh uspešnih dogodkov "V mestu brez avtomobila!" je leto 2002 v vsej Evropi označilo začetek nove pobude, Evropskega tedna mobilnosti.

Od "V mestu brez avtomobila!"...

Evropski dan brez avtomobila, prvič organiziran v Franciji leta 1998, je kot evropsko pobudo uvedla evropska komisarka za okolje Margot Wallström v letu 2000. Sodelujočim mestom daje pobuda priložnost, da pokažejo, kako se zavzemajo za varstvo okolja. Za en dan — vsak 22. september – lahko lokalne skupnosti svoja mestna središča predstavijo v drugačni luči in izvedejo ključne dejavnosti, namenjene omejevanju avtomobilskega prometa na določenih območjih, spodbujanju uporabe trajnostnih oblik prevoza in ozaveščanju prebivalcev o vplivih njihove izbire oblike prevoza na okolje.

... »do evropskega tedna mobilnosti«

Vse od leta 2002 do 2005 je bil ves teden, od 16. do 22. septembra, posvečen trajnostni mobilnosti. Evropski teden mobilnosti je priložnost za uvajanje širokega obsega dejavnosti in je osnova lokalnim skupnostim pa tudi organizacijam in društvom/zvezam za:

- > pospeševanje obstoječih politik, pobud in najboljših ravnanj v zvezi s trajnostno mobilnostjo v mestih,
- > prispevek k dvigu ozaveščenosti prebivalcev glede škode, ki jo sedanji trendi mobilnosti v mestih povzročajo okolju in kakovosti življenja,
- > vzpostavitev partnerstev z zainteresiranimi skupinami iz lokalnih skupnosti,
- > sodelovanje v vseevropski kampanji in občutenje skupnega cilja in skupne identitete z drugimi mesti,
- > poudarek na lokalni zavzetosti za politiko trajnostnega mestnega prevoza,
- > uvedbo novih dolgoročnejših politik in trajnih ukrepov.

Partnerstvo za trajnostno mobilnost

Evropska in mednarodna združenja in organizacije so uradno izrazili svojo podporo pobudi s podpisom "Zaobljube Evropskega tedna mobilnosti". Evropski teden mobilnosti zato postaja primerno okolje, kjer si lahko zainteresirane skupine v evropskem in mednarodnem merilu skupaj prizadevajo za doseg istega cilja – dolgoročne trajnostne mobilnosti v mestih.

Osrednji cilj Evropskega tedna mobilnosti je razširiti taka partnerstva na lokalno raven. Sodelovanje lokalnih članov Evropskih in mednarodnih združenj in organizacij, ki sodelujejo z lokalnimi skupnostmi, bo okrepilo razpravo in oblikovanje soglasja med vsemi zainteresiranimi skupinami na različnih ravneh uprave. Evropski teden mobilnosti izraža zavezanost sodelujočih in uvaja prihodnje dejavnosti teh partnerstev, usmerjene k javnosti v širšem smislu.

Zato se pričakuje, da bo vsaka lokalna skupnost poiskala lokalne partnerje, pomembne za posamezne tematske dogodke, in usklajevala pripravo ETM v tesnem sodelovanju z njimi.

Uspešne izvedbe evropskega tedna mobilnosti 2002 do 2005

Že ob prvi pripravi pobude se je Evropski teden mobilnosti uveljavil kot zares evropska pobuda, saj je v njej sodelovalo 320 lokalnih skupnosti iz 21 držav, podprlo pa jo je še 111 mest! Kot kažejo izsledki raziskav javnega mnenja v štirih evropskih mestih, je Evropski teden mobilnosti enako dobro sprejet kot Dan brez avtomobila; čeprav je poznavanje Tedna še vedno bolj povprečno, pa je javnosti pobudi zelo naklonjena, saj jo je več kot 80 % vprašanih oseb označilo kot dobro zamisel. Večina vprašanih se tudi zaveda učinkovitosti Evropskega tedna mobilnosti kot sredstva v boju zoper neugodne učinke, ki jih povzroča raba avtomobilov v mestih, in velika večina bi želela, da se tak dogodek pripravi še bolj pogosto.

Lokalna udeležba pri globalnem izzivu: Evropski teden mobilnosti 2006

Nacionalni koordinatorji ETM, evropska koordinacija in Evropska komisija so **PODNEBNE SPREMEMBE** izbrali za osrednjo temo Evropskega tedna mobilnosti 2006, ker:

- > je ena petina vseh prevoženih kilometrov v EU mestnih voženj na razdaljah, krajših do 15 kilometrov,
- > je več kot 10% vseh emisij ogljikovega dioksida v EU posledica cestnega prometa v mestnih okoljih,
- > se pričakuje, da bo v obdobju med 1995 in 2030 število vseh prevoženih kilometrov v mestnih okoljih EU naraslo za 40%,

Ukrepanje tako lokalnih organov kot državljanov je nujno. Več informacij o **PODNEBNIH SPREMEMBAH** je na voljo v razdelku o ključni temi na strani 8.

Kako sodelovati

Novost v Listini evropskega tedna mobilnosti je poenostavitev meril za udeležbo. Mesta se štejejo za polne udeležence evropskega tedna mobilnosti, če se obvežejo, da bodo:

- > organizirala enotedenske dejavnosti, pri čemer bodo upoštevala letošnjo osrednjo temo: »PODNEBNE SPREMEMBE«;
- > uresničevala enega ali več praktičnih ukrepov, ki so jih lokalne oblasti trajno uvedle in prispevajo k prehodu z zasebnega avtomobila na trajnostne načine prevoza in bolj trajnostni mestni mobilnosti na splošno in
- > v tednu mobilnosti organizirala dogodek »V mesto brez avtomobila!«, po možnosti 22. 9.

Organizacija dogodka »V mesto brez avtomobila!« prav na dan 22. 9. ni več obvezna. Nacionalni koordinatorji, Evropska koordinacija in Evropska komisija upajo, da bodo na ta način spodbudili k udeležbi lokalne oblasti, ki nameravajo organizirati dan brez avtomobila na delovni dan kot velik izziv.

Kot smo omenili prej, je obveznost udeleženih lokalnih oblasti uresničevanje enega ali več novih trajnih praktičnih ukrepov, ki prispevajo k prehodu z zasebnega avtomobila na okolju prijaznejša sredstva prevoza in trajnostnemu prevozu na splošno.

- > Tak trajni ukrep lokalnim oblastem omogoča, da pokažejo svojo resnično zavezanost trajnostni politiki mestnega prevoza. Državljeni bodo pripravljene spremeniti svoje vedenje, če bodo videli, da njihovo mesto vlaga v druga sredstva prevoza kot zasebni avtomobil.
- > Trajni ukrepi povzročijo, da duh evropskega tedna mobilnosti in navdušenje zanj trajata celo leto.

Več podatkov o trajnih ukrepih za trajnostni mestni prevoz najdete v poglavju »Ukrepi za trajnostno mobilnost v mestih«.

Zakaj so podnebne spremembe osrednja tema ?

Nujno je treba ukrepati

Podnebne spremembe so eden največjih izzivov, s katerimi se sooča svet. So stvarna in rastoča grožnja okolju. Intenzivno raziskovanje in spremljanje podnebja znanstvenikom zdaj že dajeta več podlage za njihovo razumevanje vzrokov in posledic globalnega segrevanja. Globalno segretje od 1,4 do 5,8⁰C bo vplivalo na vreme, letne čase, ekosisteme, vodne vire, zdravje državljanov in na naša celotna gospodarstva. Jasno je bilo ugotovljeno, da so dejavnosti človeštva glavni povzročitelj destabilizacije podnebja, in od Kjotskega protokola dalje se na vseh političnih ravneh predlagajo številni zakonski ukrepi. A storiti je treba storiti še veliko več.

Čeprav so viri podnebnih sprememb različni, je odnos med podnebnimi spremembami in prometom nesporen. Promet prispeva 21% emisij ogljikovega dioksida v Evropi in je najhitreje rastoči vir toplogrednih plinov. Glavna vzroka sta seveda dramatično rastoči avtomobilizem in letalski prevoz. Emisije CO₂ iz vozil in transportne opreme narastejo na leto za pomembna 2,5%.

Lokalni ukrepi za globalno podnebje

Vitalno spodbujanje sprememb vrst prevoznih sredstev k okolju prijaznim oblikam prevoza na lokalni ravni ponuja varne in učinkovite alternative avtomobilu. Mesta lahko spodbujajo peš hojo, kolesarjenje, javni prevoz in t.im. "car pooling« (ko se več voznikov do skupne točke lahko pelje z enim vozilom) z izvajanjem ustreznih ukrepov (glej poglavje: Stalni ukrepi). Vendar mesta kot raven strategije, ki je državljanom najbližja, lahko poleg tega dvigujejo zavest o vplivih, ki jih posamezne izbire načinov potovanja imajo na lokalno okolje in globalno podnebje, nadalje izkazujejo svojo pripravljenost ukrepati in dajejo zgled za to, kako je treba ravnati, vzpostavljajo partnerstva za dolgoročne skupne dejavnosti s ciljem varovanja podnebja ali preprosto navdušujejo za načine potovanja z ničelnimi emisijami CO₂.

Evropski teden mobilnosti je odlična priložnost za jasno sporočilo vsem dejavnikom v družbi, da prav vsak lahko na svoj način prispeva k izboljšanju stanja. Teden bo predstavil številne konkretne rešitve za to, kako vsak pri sebi lahko zmanjša svoj vpliv na podnebje.

Dejstva in številke

Urbana razsežnost podnebnih sprememb

- > Petina vseh kilometrov, prevoženih v EU, so mestne vožnje na razdaljah do 15 kilometrov.
- > Več kot 10% vseh emisij ogljikovega dioksida v EU je posledica cestnega prometa v mestnih okoljih.
- > V obdobju od 1995 do 2030 se pričakuje, da se bo skupno število vseh prevoženih kilometrov v mestnih okoljih EU povečalo za 40%.

Sporočilo je jasno

- > Vsak prevožen kilometer manj in vsaka avtomobilska vožnja, ki smo se ji odpovedali in do nje ni prišlo, pomenita aktivno varovanje podnebja. Izgorevanje 1 litra goriva odda v zrak 2,3 kg CO₂.
- > Že dnevna vožnja z avtomobilom na delo (okoli 15 km) odda v ozračje okoli 2 toni emisij CO₂ na leto samo za ta namen.
- > Kar 20% vseh voženj je z namenom priti na delo ali v šolo, zato se tu lahko stori veliko.
- > Vendar potovanje z javnim prevozom, če ga primerjamo z osebnim vozilom, prihrani do 75% emisij.
- > 1 kilovatna ura (1kWh) nas pripelje daleč, če zapustimo vozilo: 31,5 km, če izberemo kolo; 23,2 km, če gremo peš; in samo 1,1 km, če gremo z avtom.
- > Vsako osebno vozilo, ki ga delimo z drugimi sopotniki, nadomesti štiri do pet individualnih prevozov.
- > Souporaba avtomobila lahko pripelje do 55% znižanja porabe energije, povezane z individualnim prevozom.
- > Učinkovit sistem delitve vozila lahko pripelje do letnega zmanjšanja ogljikovega dioksida za okoli 800 ton!

Javni prevoz v primerjavi z osebnimi vožnjami:

- > Javni prevoz ustvari 95% manj ogljikovega monoksida (CO), vsaj 92% manj hlapnih organskih spojin (HOS) in skoraj pol toliko manj ogljikovega dioksida (CO₂) in dušikovih oksidov (NO_x) pri vsaki prepotovani milji.
- > Javni prevoz znižuje letne emisije onesnaževal, ki povzročajo smog – HOS in NO_x – za več kot 70.000 oziroma 27.000 ton.

Svetovna meteorološka organizacija je leto 2005 imenovala »leto katastrof«. Nikoli prej se nacionalne, regionalne in lokalne oblasti niso tako zelo zavedale podnebnih sprememb in tega, da bodo vsaka na svoji ravni odločanja morale ukrepati v skladu s svojimi možnostmi.

Tudi brez avtomobila se daleč pride!

Manj avta, manj CO₂.

V kaši smo! Ne zmečkajmo svojega planeta še bolj !

Katere dejavnosti organizirati

Če nanje gledamo abstraktno kot na nekaj, kar neposredno ne vidimo, vohamo ali občutimo, se zdi, da je podnebje in podnebne spremembe težko dokazovati. Zaradi njihove globalne razsežnosti in učinkov (za katere verjamemo, da obstajajo), ki bodo daleč v prihodnosti zaznavnejši, imajo posamezniki občutek, da so njihove možnosti za ukrepanje premajhne, da bi lahko na te spremembe vplivali sami. Kljub temu so se podnebne spremembe z nedavnimi neprizanesljivimi vremenskimi pojavi, nevihtami, sušami in poplavami – tudi v Evropi – uvrstile med prednostna vprašanja vlad na vseh ravneh odločanja in prišle tudi v sredstva javnega obveščanja.

Kot že omenjeno zgoraj, vse »običajne« dejavnosti Evropskega tedna mobilnosti, katerih namen je spodbuditi interes za trajnostne načine prevoza, služijo cilju osrednje teme: izogniti se vožnjam z osebnimi vozili in s tem emisijam CO₂. Argumenti in koristi, ki jih prinaša odpovedovanje uporabi avtomobila ali njegova učinkovitejša uporaba, so enaki kot pred leti, vendar jim je mogoče dodati še: prihranke pri stroških zaradi visokih cen goriva, neodvisnost od celo višjih cen goriva v prihodnje ali njegovega pomanjkanja, energetska pravičnost, ...

Tu boste našli predloge za dejavnosti, ki ponazarjajo učinke emisij toplogrednih plinov s predloženjem emisij ogljikovega dioksida, ki so prosojne in brez vonja, dajanjem zgledov majhnih, nebolečih sprememb ravnanja in zaradi tega ustvarjanjem občutka za globalne učinke lokalnih ukrepov.

ŠTEVILNI NEPOMEMBNI LJUDJE V ŠTEVILNIH MAJHNIH KRAJIH, KI SE UKVARJAJO Z MAJHNIMI STVARI, DEJANSKO SPREMINJAJO SVET

- > Organizirajte dejavnosti, ki dajejo občutek medsebojne povezanosti ! Skupni ukrepi in predstavitev skupnih rezultatov široki javnosti imajo lepe možnosti za uspeh. Tak primer je kampanja »ZOOM – Otroci na pohodu« (glej stran 22).
- > Zbirajte / evidentirajte in razglasite rezultate potovanja brez avtomobila, potovanja s kolesom itd., in to vsak dan v tednu mobilnosti.

Strokovnjaki za podnebne spremembe

Ponudite kviz o prometu in podnebjju, t.j. »Prometni inteligenčni kvocient«
www.nefl.org/ftf/tiq-html

www.defra.gov.uk/environment/climatechange/schools/12-16/quiz

Posadite drevo !

Iz snovi, ki jih ne maramo (CO₂), drevesa proizvajajo snovi, ki jih potrebujemo za življenje (kisik). Vsako drevo samo proizvede količino kisika za dva človeka, ki zadošča do konca njunega življenja!

Vendar: če 20 let vsak dan prevozite 50 km, in to z močnim bencinskim motorjem, boste morali posaditi kar 108 dreves, da bi lahko nadomestili svoje emisije. Zato:

- > organizirajte sajenje dreves, očistite tehnologijo vozila ali ozelenite ulico, pozovite lokalne partnerje, da pred svojimi poslovnimi prostori posadijo drevesa, itd.

Vozilo je zapravljevec energije

- > Predstavitve porabe energije vozila v primerjavi s »človeško« energijo: x ljudi, ki porivajo osebno vozilo, en kolesar s svojo človeško energijo prevozi toliko kilometrov kot vozilo potrebuje energije za 1 kilometer.

Prispevam svoj delček k globalnemu podnebnju

- > V tednu mobilnosti (in tudi po njem) prepričajte ljudi, da bodo spremenili svoje potovalne navade. Primer: nemško mesto Kiel je ljudem razdelilo dopisnice, na katerih so lahko označili odgovore, kako želijo spremeniti navade; z vrnitvijo izpolnjenih dopisnic so bili ljudje nakar vključeni v žreb z dobitki.

Načini življenja brez avtomobila

- > V Evropskem tednu mobilnosti (in po njem) organizirajte tekmovanje o načinih življenja brez avtomobila. Ljudi lahko pozovete, da naj izročijo registrske tablice svojih vozil, dajo spodbude, kot na primer za brezplačno uporabo javnega prevoza ali kolesa, in da o svojih izkušnjah poročajo v lokalnem časopisju.
- > Dajte ljudem, ki nimajo avtomobila, možnost, da opišejo, kako v svojem vsakdanjem življenju »shajajo« brez njega.

Spremenite navade, ne podnebja!

Kolikšen del podnebja je v proizvodih?

- > Organizirajte zajtrk na temo podnebja! Povabite državljane in šolske otroke na skupni zajtrk na javnem prostoru v mestu in predstavite količine CO₂ v jabolku, dozorelem na domačem območju, v banani, kavi itd.

Mislite in prometa bo manj

Potrebne so vse dejavnosti obveščanja in ozaveščanja o vplivih avtomobilizma (ali o učinkih odpovedovanja uporabi vozil):

- > Naj ljudje vsak zase izračunajo številko svoje ogljikove stopinje ali pa jo zanje izračunajte vi, da ugotovite, kako vsak posameznik vpliva na okolje.
- > Naj ljudje napihnejo balon: vsak človek odda okoli 15 m ogljikovega dioksida na dan, kar ustreza balonu s premerom 3 metrov. Tak balon napihniti ročno pa je kar

garanje....

Kaj je pravično?

- > Organizirajo naj se igre in dejavnosti o energetske pravičnosti, porabi energije v industrijskih državah / v vaši državi in državah v razvoju. Ko sedemo za mizo h zajtrku, smo že porabili več energije kot vsa družina v Indiji.
- > Povabite prebivalce, da pripravijo skupen kolaž o podnebjju: Vremenska napoved za 2030!

Kje najdemo več informacij

- > CLARITY – zgoščanka s 17 razstavnimi lepaki, pripravljenimi za digitalno tiskanje, podrobno dokazilno gradivo na vsakem lepaku, spletne povezave in predlogi za dejavnosti, povezane s podnebjem.
- > Poiskati na naslovu europa@climatealliance.org
- > Eko-šole – www.eco-schools.org.uk/
- > Podnebne spremembe: Ali znanstveniki širijo paniko?

<http://www.umweltbundesamt.org/fpdf-1/1614.pdf>

Največja evropska podatkovna zbirka o okoljskih orodjih
http://europa.eu.int/comm/environment/toolkits/search_en.htm

Lokalna samouprava

je raven, ki je državljanom najbližja. Poleg tega, da načrtuje, zagotavlja infrastrukturo in izvaja storitve, je tudi zgled za druge interesne skupine in spodbujevalec ter dvigalec ozaveščenosti. Na nobenem drugem področju ni tako pomembno prepričevati ljudi, saj le njihovo spremenjeno ravnanje lahko vodi v zelene učinke. Z vključevanjem državljanov v lokalne strategije se bo povečalo njihovo odobravanje ukrepov, ki bo pripeljalo do spremenjenih navad.

DEJAVNOSTI ZA 7 DNI, POSVEČENIH TRAJNOSTNI MOBILNOSTI

Kot je zapisano v Listini 2006 za Evropski dan brez avtomobila "V mestu brez avtomobila!" /Evropski teden mobilnosti«, je za sodelovanje na Evropskem tednu mobilnosti treba pripraviti lokalne tematske dogodke v zvezi z dolgoročno trajnostno mobilnostjo v mestih vsak dan v času ETM med 16. in 22. septembrom. Pri tem je 22. septembra obvezno pripraviti Dan brez avtomobila.

Za druge dni je Evropski koordinacijski odbor skupaj z evropskimi partnerji predstavil množico predlogov za dejavnosti v občinah. Trije glavni načini trajnostnega prevoza in povezave med njimi (intermodalnost) bodo predstavljali glavino dejavnosti:

- **Javni prevoz**
- **Kolesarjenje**
- **Hoja**
- **Upravljanje mobilnosti**
- **Odgovorna raba avtomobila**
- **Rekreacija,**
- **Nakupovanje**
- **Mobilnost in zdravje**
- **Zelene poti**

Obstajata še dve drugi možnosti, s katerima sodelujoče mesto zaokroži zanimiv sedemdnevni program, namreč priprava dodatnih "Dni brez avtomobila" ali kake druge tematske prireditve, ki je bolj pomembna za lokalno okolje.

V nadaljevanju predstavljeni razdelki tega poglavja pomagajo lokalnim skupnostim s koristnimi nasveti in idejami za dejavnosti. Posebni predlogi o vključevanju osrednje teme (Podneben spremembe) v Evropski teden mobilnosti so bili podani v prejšnjem poglavju Pobude za izvedbo tedna mobilnosti pa najdete tudi v priročnikih, ki smo jih izdali prejšnja leta. www.mobilityweek-europe.org.

ZAČETEK EVROPSKEGA TEDNA MOBILNOSTI

Prireditve in medijski dogodki na prvi dan evropskega tedna mobilnosti - 16. september – so priložnost, da se Teden začne:

- > z uvedbo posebne ponudbe, kot je "Vozovnica Evropskega tedna mobilnosti", ko veljajo posebne voznine za prometno omrežje skozi ves teden;
- > s predstavitvijo dodatnih storitev (večja pogostnost, posebne ponudbe, avtobusne povezave, itd.);
- > s pospeševanjem kombiniranega načina prevoza (intermodalnosti) – s povezavami, ki se še posebej uporabljajo med Evropskim tednom mobilnosti;
- > z organiziranjem enotedenske loterije, v kateri izberete osebo, ki mora priti na delo z javnim prevozom, s kolesom ali peš. S temi osebami bi potem lahko opravili razgovor ali jim dali izhodišče, da bi lahko pojasnile, zakaj so izbrale svoj način prevoza (gibanja) in kakšne izkušnje so s to spremembo pridobile.
- > Uvedite trajne ukrepe za mobilnost, ki jih je mesto načrtovalo v okviru Evropskega tedna mobilnosti.

JAVNI PREVOZ

Uporaba javnega prevoza za izpolnjevanje potreb po mobilnosti je zagotovo osrednja tema Evropskega tedna mobilnosti.

Javni prevoz bi moral pomeniti prostost in je osnova mobilnosti v mestih. Vsi dejavniki javnega prevoza v Evropski uniji bodo lahko ta teden uporabili kot priložnost za pospeševanje rešitev kombiniranega prevoza in zagotavljanje jasnih informacij, kako se javni prevoz povezuje z drugimi vrstami prevoza, pri tem pa pokazali, da lahko ponudi dobro alternativo osebnemu avtomobilu.

Sledi niz možnih akcij, ki bi morale pomagati pri spodbujanju sodelovanja v Evropskem tednu mobilnosti in še zlasti obroditi zamisli, kako uspešno pripraviti prireditve, posvečene javnemu prevozu. Vse dejavnosti bi morale usmeriti pozornost na pomen javnega prevoza in njegove povezave z drugimi oblikami vožnje za boljšo kakovost mobilnosti.

Ta seznam je samo niz napotkov poleg številnih drugih zamisli, ki bi jih lahko udeležili. Namen opisanih dejavnosti je opozoriti TV, radio in časopise na sporočila Evropskega tedna mobilnosti.

Evropski teden mobilnosti bi lahko podrobno obravnaval te teme:

Sproščeno na delo in nazaj

- > razpoložljivost in kakovost javnega prevoza do podjetij in upravnih organov,
  - > predstavitev (nove) ponudbe javnega prevoza,
  - > dostopne informacije o javnem prevozu na delo,
  - > finančne spodbude za uporabo javnega prevoza.
-
- > pogajanje z javnimi prevoznimi podjetji za postaje sredstev javnega prevoza blizu službenih prostorov,
  - > finančna podpora za javni prevoz (vozovnice s popusti, povračilo stroškov),
  - > zagotovitev zajamčene vožnje domov za tiste, ki za prevoz na delovno mesto uporabljajo skupni prevoz z osebnim avtomobilom, in uporabnike javnega prevoza v primeru sile,
  - > uvedba posebnih ponudb, kot je vozovnica ETM s posebnimi vozninami na omrežju za tiste, ki se vozijo na delovno mesto, za ves dan,
  - > zagotavljanje informacij o javnem prevozu in drugih trajnostnih načinih prevoza na spletnih straneh in organizacija individualnega potovalnega svetovanja,
  - > organizacijo osebnih svetovanj za potovanje,
  - > ponudba pijač po koncu delovnega dne v bližini avtobusnih postaj ali na avtobusu,
  - > predstavitev načrtovanih akcij na rednih progah javnega prevoza,
  - > spodbujanje tekmovanja med najbolj uporabljenimi sredstvi prevoza na delovno mesto (avtomobilom, javnim prevozom, kolesom ali hojo),
  - > predstavitev intermodalnosti z ustvarjanjem povezav med individualnimi načini prevoza, ki se obravnavajo med tednom mobilnosti.

KOMBINIRANJE RAZLIČNIH NAČINOV PREVOZA (INTERMODALNOST)

Kombinirajte ukrepe, ki pospešujejo kolesarjenje in javni prevoz, npr.

- > naj bo izven prometnih konic dovoljen prevoz dvokoles na sredstvih javnega prevoza;
- > preizkušanje novih stojal za kolesa na vozilih in na prestopnih postajah ali postajališčih javnega prevoza, da bi ljudi spodbudili k uporabi koles za prevoz do najbližje postaje javnega prevoza.

To lahko poveča privlačnost javnega prevoza – glej razpredelnico:

	Povprečna hitrost	Razdalja, opravljena v 10 minutah	Območje pokrivanja
Hoja	5 km/h	0,8 km	2 km ²
Kolesarjenje	20 km/h	3,2 km	32 km ²

- >Vožnja v skupnem avtomobilu ali skupna vožnja v avtomobilu: obvestite uporabnike javnega prevoza, kako lahko sodelujejo v obstoječih programih, ali vpeljite nove, podpirajte skupne avtomobile s privilegiranim parkiranjem na prestopnih postajah, ki služijo kot pritoki za storitve javnega prevoza.
- > Uvedite taksi na klic, taksi, ki odpelje, ko se nabere dovolj potnikov, ali skupno vožnjo s taksijem s postaj javnega prometa.
- > Uvedite kombinirane prometne informacije, tako da npr. zaposleni na železnici dajejo tudi informacije o vožnjah avtobusov in obratno.

DOSTOPNOST JAVNEGA PREVOZA VSEM

Če želimo pospeševati javni prevoz, mora biti ta fizično dostopen za ljudi z zmanjšano zmožnostjo gibanja.

- > Za cilj si postavite izboljšanje avtobusnih postajališč, kjer bi bila zmanjšana višina med avtobusnim postajališčem in stopnico avtobusa.
- > Postavite avtobusna postajališča blizu lokacij podjetij, da olajšate dostop do delovnega mesta.
- > Pripravite in izvedite seminar za voznike in ponudnike javnega prevoza, kjer bi povečali ozaveščenost glede invalidnosti in problemov dostopnosti. Pri seminarjih naj sodelujejo uporabniki, torej osebe z zmanjšano zmožnostjo gibanja.
- > Pripravite vozne rede vlakov in avtobusov, ki bodo v preprostem jeziku in z velikim tiskom.
- > Za cilj si postavite vgradnjo ali prilagoditev infrastrukture, s katero se poveča dostopnost javnega prevoza (avtobusi z nizkim dnom, dostopnost za invalidske vozičke, otroške in druge vozičke, dvigala, klančine, sedeži, avtomati za vozovnice, itd.).
- > Pripravite lokalno srečanje, kjer bi se pogovorili o sestavi načrta za boljšo dostopnost in ukrepih za izvajanje.

VARNOST

- > V javnih občilih poudarite dobro varnost javnega prevoza, npr. s statističnimi

podatki, ki se lahko povežejo z občinskimi številkami (navajamo statistične podatke UITP):

- V prometnih nesrečah v Evropi vsako leto umre več kot 45.000 ljudi.
  - Med številom ljudi, ki umrejo na cestah v mestih, in številom avtomobilskih voženj je neposredna povezava. V mestih z dobro razvitim sistemom javnega prevoza je število mrtvih pol nižje kot v mestih, kjer se skoraj vse vožnje opravijo z avtomobilom.
  - V državah Evropske unije so avtomobilske nesreče glavni vzrok smrti mladih od 1. do 25. leta, veliko pogostejši kot samomor.
- > Predstavite imenovanje novih varnostnih ali informacijskih predstavnikov v prometnem omrežju.
  - > Zagotovite varne in privlačne pešpoti do postajališč.

POTNIŠKE INFORMACIJE

- > Vpeljite nov slog voznega reda ali spletne storitve.
- > Odprite novo informacijsko središče za potnike ali drugo obliko kombiniranih informacijskih storitev, na primer najnovejše potniške informacije in zemljevide.
- > Izkoristite Evropski teden mobilnosti, da bi ugotovili, kaj uporabniki menijo o vaših storitvah.

KOMUNICIRANJE Z UPORABNIKI IN OSEBJEM

Osebje mora biti dobro obveščeno, če naj bo celotni teden uspešen.

Če omrežje že deluje, uporabite ta dan za obveščanje potnikov o tem, kaj načrtujete, da bi ga izboljšali ali kdaj bodo začela obratovati nova izboljšana vozila. Teden se lahko izrabi kot informacijska kampanja za potnike in osebje. Dejavnosti bi lahko bile naslednje:

- > Ponudite obisk v nadzornem uradu javnega prevoznega podjetja.
- > Ponudite razstavo, prikaz ali krožno vožnjo inovativne opreme ali prototipov na rednih progah.
- > Pojasnite morebitne zastoje zaradi gradnje novih linij ali obiščite gradbišče podzemne železnice/tramvaja.

KOLESARJENJE

Evropski teden mobilnosti je odlična priložnost, da vsi dejavniki združijo sile in se naučijo povezovanja politik mobilnosti. Kolesarjenje se navezuje na vsa področja, ki oblikujejo "kakovostno mesto". Kolo prihrani prostor in energijo, ne povzroča niti hrupa niti onesnaževanja zraka. Prispeva k trajnostni mobilnosti in splošnemu dobremu počutju, je učinkovito in zdravo. Vsa mesta, ki sodelujejo v dogodku, bodo motivirana za učenje in ukrepanje, pri čemer bo Teden odskočna deska za uporabo kolesa v mestu.

Vsi predlogi ukrepov, naštetih spodaj, naj pritegnejo pozornost k pomenu, zmožnostim in koristim kolesarjenja. Izboljšanje verižnega javnega prevoza (vlak/avtobus/tramvaj/podzemna železnica) in kolesa občutno poveča dostopnost in učinkovitost obeh načinov prevoza in bi moralo biti deležno ustrezne pozornosti.

KOLESARJENJE IN PODNEBNE SPREMEMBE

V okviru evropskega tedna mobilnosti 2006 bi lahko obravnavali te teme: kolesarska infrastruktura na delovnem mestu, kraja koles, varnost pri kolesarjenju na delo, spodbude za kolesarjenje na delo.

- > Postavite kolesarsko stojnico/informacijsko kolesarsko točko na živahnem in množično obiskanem področju okoli mestne hiše, dostopno zaposlenemu osebu in javnosti.
- > Pripravite zajtrk za zaposlene, ki bodo med Evropskim tednom mobilnosti kolesarili na delo.
- > Skupaj z društvom uporabnikov koles nekaj tednov vnaprej izdelajte program "skrbništva", v katerega so vključeni državni uradniki prostovoljci in izkušen kolesar, za kolesarjenje na delo. Novi "kolesar" bi se s kolesom peljal na delo s svojim "skrbnikom", par pa bi potem med Evropskim tednom mobilnosti imel intervju v zvezi s to izkušnjo (izjava za javnost, obvestila, spletna stran).
- > Pripravite dan "S kolesom v službo" in predstavite razne pobude za vozače, s katerimi bi jih pripravili, da se odpeljejo na delo s kolesom.
- > Organizirajte "tekmovanje vozačev" med najbolj uporabljanimi prevoznimi sredstvi (avto, javni prevoz, motorna kolesa, peš hoja, kolesarjenje), s katerim lahko dokažete, da kolesarjenje ni le najcenejše, najboljše za okolje, najbolj zdravo, ampak tudi najhitrejše. Več mest je že izvedlo to akcijo in z velikim uspehom.
- > Organizirajte modno revijo kolesarskih oblačil, izdelajte kolesarska oblačila z zaščitnim znakom vašega podjetja (dežni plašč z logom podjetja itd.).
- > Predstavite podjetja, ki so naklonjena kolesarjenju, z nalepko ali priznanjem.
- > Razdelite informacije o varnih kolesarskih stezah, ki vodijo do delovnega mesta (v sodelovanju z mestno policijo ali službo za načrtovanje prometa).

KOLESARSKA INFRASTRUKTURA

- > kolesarska informacijska točka ali stojnica v podjetju z neposrednimi informacijami za zaposlene,
- > prostori za preoblačenje in prhanje za kolesarje,
- > zagotovitev varnega in pokritega parkirnega mesta za kolesa,

- > nakup voznega parka koles podjetja,
- > ustanovitev servisa za popravilo koles,
- > premestitev parkirnih mest za kolesa k vhodu v pisarne.

POIZKUSITE IN POSTANITE VSAKODNEVNI KOLESAR

- > Z vašim občinskim društvom uporabnikov koles organizirajte informacijski seminar ali postavite stojnico in svetujte ljudem, kaj morajo narediti, kadar se želijo pri zamenjavi oblike prevoza preusmeriti z avtomobila na kolo (bodite posebej pozorni na tiste, ki živijo do 5 km od svojega delovnega mesta).
- > Pripravite razstavo prototipov koles ali starih koles.
- > Zaposlite vaše lokalno društvo uporabnikov koles, izposojevalnice koles, trgovine ali podjetja, specializirana za športne izdelke, da ponudijo popravilnice ali prostore za tehnične preglede koles.
- > Zaposlite vaše lokalno društvo uporabnikov koles ali policijo, naj gravirajo kolesa za preprečevanje kraja.
- > Povabite občane k sodelovanju na "Tekmi vsakodnevnih kolesarjev". Prosite udeležence, da si na hrbet pritrjujejo plakat z navedbo razdalje, ki jo vsak dan prekolesarijo. Ob koncu tekme prikažite vse plakate na javni razstavi.

HOJA

V nadaljevanju so predstavljene dejavnosti, ki bi jih državne ali občinske vlade lahko izvajale, da bi opozorile na pomen hoje kot oblike potovanja in na potrebo, da ulice postanejo primernejše za življenje. Predlagane dejavnosti so usmerjene na akcije, ki jih je mogoče hitro organizirati in ne zahtevajo trajnih objektov – čeprav so namenjene temu, da pustijo sled v razmišljanju ljudi.

Večina v nadaljevanju predstavljenih akcij ne zahteva dolgih in dragih priprav, so pa namenjene temu, da TV, radio in časopise opozorijo na sporočila Evropskega tedna mobilnosti.

HOJA NA DELO

- > Sodelujte s komercialnimi podjetji, da bodo poskrbela za zajtrk ali kako drugo nagrado za zaposlene, ki pešačijo na delo.
- > Sodelujte s komercialnimi podjetji in prepričajte vodstvo, naj nagradi zaposlene, ki pešačijo na delo, tako da, na primer, ponudi plačilo ali pravico do dveh minut letnega dopusta na dan (dve minuti na dan zneso 10 ur letno – ali en dodaten dan dopusta) za tiste, ki hodijo vsak dan peš v službo.
- > Predlagajte podjetjem, naj nagradijo cestne pometače, ki urejajo pločnike pred njihovimi stavbami.
- > Predlagajte podjetjem, naj postavijo spomenik (z odobritvijo občinskega sveta) na ulici pred svojimi stavbami.
- > Predlagajte podjetjem, naj spremenijo ureditev svojih parkirišč, da bodo imeli pešci prednost ali da bodo bolj prijazna do pešcev.
- > Naj se direktor sprehodi po ulicah okoli stavbe podjetja in do bližnjih avtobusnih postajališč in postaj, da bi ocenil, kakšne so za hojo.
- > Sodelujte s skupino podjetij, da skupaj začnejo redno odstranjevati grafite v svoji soseski.
- > Prepričajte podjetje, naj prevzame skrb za del ceste (obrobek ali krožišče), ki bi se ga dalo zasaditi z rožami, da bi bil lepši.
- > Širjenje informacij o varnih pešpoteh.

ŽIVE ULICE

- > Uredite, da bo župan ali predsednik mestnega sveta peš pregledal nekatere dele mesta, da bi obravnavali grafite, razpokane asfaltne površine za pešce, odvržene smeti, pasje iztrebke in druge probleme.
- > Zasadite drevesa v kaki grdi ulici (ker se sajenje navadno opravlja pozimi, bodo morda izvedljive samo priprave nanj).
- > Odkrijte trajno ulično skulpturo ali pripravite začasno razstavo kipov vzdolž ulice s široko potjo za pešce in priredite otvoritveno slovesnost.
- > Slovesno odprite novo cono 20 milj/h oziroma 30 km/h.
- > Z lokalno obrtno ali trgovinsko zbornico se dogovorite, da bi se lastniki trgovin in drugih nepremičnin vključili v akcijo odstranjevanja grafitov med Tednom evropske mobilnosti.

VLADA

- > Minister za promet/okolje in prostor/zdravje gre peš z otroki v šolo.
- > Minister za promet se sreča s starši in njihovimi otroki na ulicah v coni 20 milj/h oziroma 30 km/h, da bi z njimi razpravljali o lokalnih razmerah za hojo.
- > Minister za promet v prisotnosti otrok slovesno odpre nov most za pešce, pešpot ali drugo izboljšavo, namenjeno hoji.
- > Minister za promet z uradniki, kjer je mogoče, peš hodi na delo ali z dela ter na avtobus/vlak ali z avtobusa/vlaka, itd.
- > Minister za notranje zadeve se pridruži policistu na obhodu po njegovem okrožju in mu pomaga pri varovanju ulic.
- > Državna vlada razglasi sprejem zakona za obdavčitev vseh glavnih izvorov uličnih smeti – plastičnih vrečk, cigaretnih škatel in ovitkov za čokolado, iztržek pa nameni boljšemu upravljanju ulic. (Irska republika že ima davke na "brezplačne" plastične vrečke).

Vse te dejavnosti se lahko seveda uporabljajo tudi pri akcijah z župani ali drugimi osebami, ki odločajo v lokalni skupnosti.

OBISKUJTE ŠOLO ZA GLOBALNO PODNEBJE ..... in pridružite se kampanji »ZOOM – OTROCI NA POHODU«!

Kampanja ZOOM vabi otroke k uporabi prevoznih sredstev, prijaznih do okolja, na njihovih poteh do šole v času akcijskega tedna (ki bi bil lahko Evropski teden mobilnosti!). Otroci za vsako tako potovanje prejmejo zeleno stopinjo in vsaka zelena stopinja jih vodi dlje na namišljenem potovanju okoli sveta. Z zbiranjem zelenih stopinj otroci dobijo konkreten občutek za njihov lasten prispevek k varovanju globalnega podnebja.

Izziv za 2006

Od maja do oktobra 2006 so otroci v starosti 4-10 let iz vse Evrope vabljeni, da simbolično potujejo v 189 držav, ki so podpisale Okvirno konvencijo ZN o podnebnih spremembah. To predstavlja razdaljo 178.969 zelenih stopinj (ali 178.969 potovanj do šole, opravljenih peš, s kolesom, kotalkami, avtobusom, ...) !

Kaj se zgodi z zelenimi stopinjami?

Vse zelene stopinje, ki bodo zbrane po mestih ali krajih, bodo izročene lokalnim politikom in med lokalnim dogodkom ob koncu akcijskega tedna predstavljene javnosti. Na tej prireditvi se bo vsota zbranih zelenih stopinj lahko povečala še s shodi, sponzoriranimi dogodki itd. Načrtovanje in izvajanje dogodkov sta lahko v pristojnosti lokalne oblasti.

Podnebna zveza evropskih mest bo skupno vsoto zelenih stopinj, ki jih bodo zbrali otroci po vsej Evropi, izročila politikom na naslednji Konferenci ZN o podnebnih spremembah, ki bo novembra 2006 v Nairobiju, Kenija.

UPRAVLJANJE MOBILNOSTI

Upravljanje mobilnosti je pristop, ki ga narekuje povpraševanje in si prizadeva spremeniti porazdelitev načinov prevoza v korist trajnostnih oblik prevoza kot so kolesarjenje, skupni avtomobili, tradicionalni javni prevoz in novi prilagodljivi ukrepi v prevozu – kot so lokalni avtobusi s prilagodljivo potjo, prevoz, ki ustreza povpraševanju, prevoz v skupnosti, skupna vožnja s taksijem, skupna vožnja z avtomobilom, storitve vrste "parkiraj in se pelji z avtobusom (vlakom)", dostava tovara in blaga, itd.

Upravljanje mobilnosti postaja vse bolj odločilen element trajnostnega razvoja mest. Ta novi pristop vključuje nova partnerstva in niz pripomočkov v podporo in spodbudo spremembam v odnosu in vedenju do trajnostnih oblik prevoza. Pripomočki navadno temeljijo na informiranju, komuniciranju, organiziranju, usklajevanju in jih je potrebno reklamirati.

Že nekaj let se upravljanje mobilnosti v več evropskih državah uresničuje na nacionalni, regionalni, mestni in lokalni ravni. Izkušnje teh let so pokazale, kateri vidiki upravljanja mobilnosti so ključnega pomena: eden od njih je povezovanje. V ustreznem okviru bi morala biti podjetja in šole odgovorna za zmanjšanje svojega vpliva na okolje. To lahko naredijo z raziskavami in oblikovanjem ustreznega načrta, ki je usmerjen k upravljanju prevoza. Med Evropskim tednom mobilnosti se mesta lahko začnejo povezovati s šolami in podjetji in uporabijo mobilnostne načrte šol in načrte za vozače.

POTOVALNI NAČRTI PODJETJA

- > upoštevanje trajnostnega prevoza na delo v glasilu občine ali podjetja,
- > spodbujanje tekmovanja med najbolj uporabljenimi sredstvi prevoza na delovno mesto,
- > nagradne nalepke ali nagrade za trajnostna podjetja,
- > organizacija tiskovne konference, na katerih dobijo besedo in se predstavijo zaposleni, dejavni pri upravljanju mobilnosti in so zgled,
- > izdelava kart, na kateri je pokazan dostop do službenih prostorov z različnimi prevoznimi sredstvi,
- > izdelava vodnikov dostopnosti do službenih prostorov,
- > osebno svetovanje za potovanje od vrat do vrat,
- > organizacija sestanka v podjetju o vprašanjih mobilnosti,
- > organizacija raziskave, da bi ugotovili, koliko ljudi je spremenilo svoje vedenje glede mobilnosti,
- > ustanovitev delovne skupine zaposlenih za vprašanja mobilnosti,
- > določitev koordinatorja ali vodje za mobilnost v podjetju.

SKUPNE DEJAVNOSTI

- > Organizirajte Dan kolesarjenja za zaposlene in pripravite nagrade za kolesarje, kot so prilagodljivi delavnik, zajtrk, majica, živa godba, tuši, masaža, možnost graviranja kolesa za preprečevanje kraje, kolo za nagrado, itd.
- > Naj znana oseba v mestu, npr. župan, izjavi: "Kolesarim, hodim, uporabljam javni

prevoz za prihod na delo".

- > Podelite Nagrado mobilnosti podjetju, ki si prizadeva za trajnostno mobilnost.
- > Organizirajte Dan trajnostnega prevoza (brez avtomobila) za podjetja: zaposleni hodijo, kolesarijo, uporabljajo javni prevoz, se peljejo v službo v skupnem avtomobilu.
- > Nagradite redne vozače, ki imajo npr. sezonsko vozovnico, s posebnimi potezami, kot zastoj zajtrk, časopis. Take akcije uporabite, da pritegnete zanimanje javnih občil.
- > Izdelajte posebna merila in označite Podjetje(a), prijazno(a) do kolesarjev.
- > Predstavite/začnite s pobudami za usklajevanje vožnje v skupnih avtomobilih med podjetji v mestu.
- > Prosite podjetja, naj uvedejo kolesarsko premijo delodajalcev zaposlenim (na km).
- > Načrtovanje službenih potovanj: preizkusni ukrepi ob Tednu.

NAČRTI MESTNEGA PROMETA

Evropski teden mobilnosti je velik dogodek, primeren za spodbujanje zanimanja za načrte mestnega prometa. En, posebej za to določen dan, je treba občane obvestiti o občinskih namerah:

- > Pripravite razstavo, ki obvešča o različnih možnih scenarijih za razvoj prevoza v mestu in o izbranem scenariju.
- > Organizirajte konferenco o načrtu mestnega prometa.
- > Povabite na srečanja sosesk in pojasnite, za kaj gre pri mobilnosti v mestu.
- > Predstavite/uresničite nekatere ukrepe iz načrta mestnega prometa kot del tehnične organizacije (nove avtobusne poti, nove zmogljivosti vrste "parkiraj in se pelji", kolesarske steze, zeleni načrti za vozače, informacijska središča za potnike, itd.) ter predstavite posebne informacije o teh novostih.

ODGOVORNA RABA AVTOMOBILA

Namen Evropskega tedna mobilnosti ni samo zavzemati se za uporabo trajnostnih prevoznih sredstev, ampak tudi spodbuditi *odgovorno* uporabo avtomobila, tako da lahko tudi državljani, ki morajo uporabljati avtomobil vsaj za določene namene, prispevajo k bolj vzdržnemu mestnemu okolju.

V poštev lahko pridejo številne dejavnosti, ki so navedene spodaj. Segajo od previdne in varne vožnje, s katero bi kar najmanj omejili mobilnost tistih, ki ne vozijo avtomobila, do zmanjšanja emisij, ki jih povzroča avtomobilski promet, kar vodi do neposrednega vpliva na kakovost zraka in povečanja števila potnikov na avtomobil.

Ponovno velja, da organizacija dejavnosti ni samo naloga občin, lahko se uresničijo z različnimi lokalnimi partnerji.

DEJAVNOSTI ZA "VARČEVANJE Z GORIVOM"

- > Prosite trgovce z avtomobili ali proizvajalce, da pripravijo stojnico za prikaz avtomobilov, ki varčujejo z gorivom.
- > Prosite avto šole, da za voznike pripravijo usposabljanje za energetske učinkovito vožnjo, (ekološka vožnja).
- > Pri poklicnih voznikih, kot so vozniki šolskih avtobusov, taksisti, vozniki podjetij in ustanov itd., spodbujajte ekološki način vožnje.
- > Na črpalkah se dogovorite, da bodo redno nadzirali tlak v pnevmatikah (že za 0.4 bara nižji tlak poveča porabo goriva za 10 %).

DEJAVNOSTI "SPOČIJMO SI OD AVTOMOBILA"

- > Predstavite opremo in/ali organizirajte prikaz prevoza blaga na kolesu.
- > Povabite "vsakodnevne kolesarje", da predstavijo svoje navade in izkušnje s prevozom otrok in blaga, z izleti, oblačili, itd.
- > Pripravite tekmovanja, pri katerih vozniki avtomobilov za določen čas predajo svoje avtomobilske tablice (na primer med Evropskim tednom mobilnosti) in dobijo v zameno vozovnico javnega prometa. Vozniki naj nato predstavijo svoje izkušnje in prejmejo nagrado.
- > Izdajte »priročnik s pravili vedenja za voznike«, ki bo seznanjal z večino zgoraj navedenih vsebin, kot so varčevanje z gorivom, kako zmanjšati hrup, kaj upoštevati ob servisiranju vozila (kolesa za zmanjšanje hrupa, inovativni oljni filtri itd.), navedite podatke o avtopralnicah z recikliranjem vode, parkirnih conah itd.

SOUPORABA AVTOMOBILA

- > Podprite "Pametno uporabo avtomobila" s predstavitvijo programov Skupna vožnja z avtomobilom in Vožnja v skupnem avtomobilu.
- > Prosite lokalna podjetja, ki so vpeljala interno "delitev" avtomobila ali program usklajevanja voženj v skupnih avtomobilih, da predstavijo svoje rezultate.
- > Če v vašem mestu še ni programa za skupno vožnjo v avtomobilu, začnite z anketo ob Tednu evropske mobilnosti, da bi ugotovili potencialne uporabnike za projekt, ki naj se organizira v prihodnje.

- > Naj občani, ki sodelujejo v programu skupne vožnje v avtomobilu, predstavijo svoje izkušnje (članek z intervjujem v lokalnem časopisu itd.).
- > Predstavite program, ki pomaga pri iskanju uporabnikov skupnih avtomobilov.

PARKIRANJE

- > Vpeljite nova parkirišča, območja brez parkiranja ali strožje kaznujte napačno parkiranje.
- > Obveščajte o parkirnih predpisih.

ODGOVORNA UPORABA AVTOMOBILA ZA PRIHOD NA DELOVNO MESTO

- organizacija preizkusnega dne za električna vozila,
- uvedba prožnega delovnega časa, da bi zmanjšali zastoje, ko je promet najgostejši,
- rezervacija najboljših parkirnih mest (najbližjih vhodu) za tiste, ki za prevoz na delovno mesto uporabljajo skupni prevoz z osebnim avtomobilom,
- zagotovitev zajamčene vožnje domov za primer v sili za tiste, ki za prevoz na delovno mesto uporabljajo skupni prevoz z osebnim avtomobilom,
- premestitev parkirnih mest stran od vhoda v pisarno,
- organizacija raziskave pri vhodu v poslopje, da bi ugotovili, koliko ljudi je spremenilo svoje potovalne navade in objava izrednih rezultatov.

EKOLOŠKO NEOPOREČNA VOZILA

- > Posvetite Dan odgovorne uporabe avtomobila ekološko neoporečnim vozilom (morda v sodelovanju z nacionalno ravno) in še zlasti vozilom na električni, hibridni ali plinski pogon in na biološka goriva.
- > Organizirajte razstavne in demonstracijske stojnice, kjer lahko javnost vidi in preizkusi ekološko neoporečna vozila.
- > Preverite, ali bi lahko župan (ali ustrezni ministri: okolje, promet, energija) ves Teden (ali vsaj en dan) uporabljal vozilo na električni pogon (če to ni mogoče, pa visoki državni uradnik) z namenom opozoriti TV, radio in časopise na sporočila Tedna mobilnosti in rešitve, ki jih ponujajo ekološko neoporečna vozila.
- > Pripravite zajtrk za predstavnike AVERE in državne uradnike z razpravo, kako bi lahko povečali uporabo ekološko neoporečnih mestnih vozil in kakšen bi bil pozitiven vpliv za različne strani.
- > Postavite dostavno ploščad. Ploščad ali avtomobilsko parkirišče, ki je zunaj območja, zaprtega za avtomobile, bi bila rezervirana za dostavo blaga, namenjenega trgovinam. Ekološko neoporečna vozila bi potem blago naložila in dostavila do trgovin.
- > Vzpostavite službo za dostavo blaga strankam z ekološko neoporečnimi vozili. Vključen bi moral biti prevoz kupljenega blaga do priložnostnih parkirišč.

Za mobilizacijo potrebnega voznega parka stopite v stik z javnimi službami, distributerji plina in/ali elektrike, večjimi javnimi in zasebnimi (prevoznimi) podjetji ter proizvajalci avtomobilov in/ali avtobusov.

PROSTI ČAS

V tem razdelku obravnavamo zgoraj omenjena razloga za potovanje in predstavljamo možnosti, kako bi te poti opravili z drugimi prevoznimi sredstvi in ne z avtomobili. Občane vabimo, da svoje mesto odkrijejo z drugačnega zornega kota kot skozi vetrobransko steklo. Ta tema je zelo primerna za iskanje lokalnih partnerjev, ker jo lahko uporabijo za promocijo svojih storitev in ponudb.

ODKRIJTE MESTO

Prostočasne dejavnosti v okviru Evropskega tedna mobilnosti so lahko priložnost za varno odkrivanje mesta v mirnejšem okolju. Mogoče je predlagati več dejavnosti za uživanje v mestu brez uporabe avtomobila:

- > Ponudite posebne storitve rednega prevoza za odkrivanje mesta.
- > Zaposite turistične vodnike ali lokalne popotniške klube, da organizirajo vodene ogleda.
- > Organizirajte shode pešcev. Možni partnerji so trgovine in podjetja, specializirana za športne izdelke, trgovci, šole, društva itd.
- > Naj hotelski ključni omogočajo dostop do javnega prevoza, izposoje koles ali programov za skupno vožnjo z avtomobilom.

DRUŽABNE DEJAVNOSTI

- > Zaposite društva, šole, živilsko industrijo, itd., da organizirajo brezplačen zajtrk, velik piknik v času kosila ali popoldne.
- > Pripravite koncerte, gledališke in ulične predstave na prostem, povabite umetnike, klovne, itd.
- > Pripravite prazno steno na glavnem trgu za zbiranje mnenj ljudi.
- > Zaposite lokalna športna društva in/ali trgovine in podjetja, specializirana za športne izdelke, da organizirajo prikaz športov na ulicah: nogomet, košarka, odbojka (na plaži), rolanje, itd.
- > Ponudite posebne oblike prevoza na ta dan, kot so vprežne kočije, turistični vlakci, čolni na sončno energijo, itd.

NAKUPOVANJE

Nekateri trgovci bodo mogoče zaskrbljeni zaradi organizacije Evropskega tedna mobilnosti, še zlasti, če bodo določena območja zaprta za avtomobilski promet. Posebej si je treba prizadevati za njihovo vključevanje v zgodnji fazi in za spodbujanje sodelovanja pri organizaciji. Dejavnosti bi lahko bile:

- > Izdelajte osnutek sporočila, posebej namenjenega trgovcem. Izdelan je lahko tako, da omogoča trgovcem, da obvestijo stranke, kako priti do mestnega središča brez avtomobila (na obrazcu so polja, ki jih trgovec lahko okljuka, da bi označil najbližjo avtobusno postajo, parkirišče ali izposojevalnico koles). Navedene so lahko tudi informacije v zvezi s trgovino, avtomobilom ali mestom.
- > Pripravite papirnate vrečke in jih razdelite trgovcem. Na eni strani vrečke bi bil znak

Evropskega tedna mobilnosti, na drugi pa reklamno sporočilo v zvezi s trgovinami v mestnem središču.

> Postavite dostavno ploščad. Ploščad ali avtomobilsko parkirišče zunaj zaprtega območja/mestnega središča bi bila rezervirana za dostavo blaga, namenjenega trgovinam. Ekološko neoporečna vozila bi potem blago prevzela in dostavila do trgovin.

> Vzpostavite službo za dostavo blaga z ekološko neoporečnimi vozili. Vključen bi moral biti prevoz kupljenega blaga do priložnostnih parkirišč.

> Vzpostavite "dostavno službo brez emisij". Lahko bi uredili prostor za dostavo in odpremo, kjer bi bila kabina z dežurnim osebjem, opremljena s hladilniki za hranjenje zamrznjenega blaga. Za povezavo med trgovinami in strankami bi skrbela dostavna kolesa.

> Trgovinam razdelite vozovnice javnega prevoza. Med Tednom in prej bi trgovine v mestu strankam ponujale vozovnico javnega prevoza, veljavno ves Teden.

> Povabite trgovce iz mestnega središča, da organizirajo loterijo, ponujene nagrade pa naj bodo povezane s temo Tedna, na primer kolesa, rolerji, itd.

> Spodbudite trgovce, da zasedejo javni prostor. Vendar se Teden ne sme sprevreči v veliko komercialno prireditvev, organizirano v tržne namene. Lahko pa bi občine spodbudile trgovce, da uporabijo javni prostor, pridobljen zaradi prepovedi uporabe vozil, kot terase, stojnice na pločniku, itd.

MOBILNOST IN ZDRAVJE

Ko se ljudje pogovarjajo o okolju, najprej pomislijo na onesnaževanje v mestih in krajih (glej posebni Eurobarometer 217). Podnebne spremembe in onesnaževanje zraka sta na tretjem in četrtem mestu na seznamu strahov, ki jih najbolj skrbijo. Hkrati pa se število vozil na evropskih cestah in mestni promet stopnjujeta, kar ima za posledico padanje kakovosti življenja mestnih prebivalcev (hrup, onesnaževanje zraka, zdravstvene motnje itd.).

Istočasno seveda stalno narašča število vozil na evropskih cestah in prav tako promet v mestih, kar prinaša slabšo kakovost življenja tistih, ki živijo v mestu (hrup, onesnaževanje zraka, stres, itd.) Prometni sektor je odgovoren za 40 % izpusta CO₂ v Evropi, pri čemer ima največji delež cestni promet, izpusti v prometu pa rastejo hitreje kot v kjer koli drugje. Zdravstvene posledice prometa zadevajo celotno prebivalstvo, zlasti pa najranljivejše skupine, kot so otroci in starejši. Nekateri vplivi prometnih strategij na človekovo zdravje so dobro znani in segajo od obremenitve zaradi prometnega hrupa do bolezni dihal, srca in ožilja.

Poleg lokalnih zdravstvenih služb bi lahko bili primerni partnerji za organizacijo dejavnosti v zvezi z zdravjem in mobilnostjo zdravstvene zavarovalnice, zdravniška združenja ali športna društva. Pri zdravstvenih pregledih postaja vedno bolj priljubljeno tudi posvetovanje glede mobilnosti in obratno.

OKOLJSKE NADLOGE

Hrup in kakovost zraka sta dve temeljni okoljski postavki dogodka. Kar dve direktivi EU določata, da morajo lokalne skupnosti zavarovati prebivalce na področju hrupa in kakovosti zraka zato je bistvenega pomena informirati lokalne skupnosti o tej dolžnosti in izvesti izobraževalno akcijo na to temo:

> Zaposlite službo za spremljanje kakovosti zraka, Agencijo za okolje in/ali energijo, Informacijske in dokumentacijske centre za spremljanje hrupa, da pripravijo razstavo

na temo zraka in hrupa.

- > Naj služba za spremljanje kakovosti zraka, Agencija za okolje in/ali energijo prikažejo delovanje merilnih naprav za kakovost zraka in merilnih naprav za hrup.
- > Zaposite državno/lokalno policijo in centre za tehnični nadzor avtomobilov, da za vozila na parkiriščih pripravijo preizkuse na onesnaževanje.
- > Zagotovite natančne razlage državljanom o uporabi sistemov za spremljanje kakovosti zraka v urbanih območjih in o načinu razlage predstavljenih podatkov.
- > Predstaviti aktivnosti za zmanjšanje hrupa in povečanje kakovosti zraka javnosti.

KORISTI HOJE IN KOLESARJENJA

Cilj Evropskega tedna mobilnosti je visoko dvigniti ozaveščenost javnosti o negativnih vplivih avtomobilskega prometa na okolje in kakovost življenja v naših mestih in spodbuditi trajnostne načine prevoza. Raziskave so pokazale, da so zaposleni, ki so telesno aktivni, bolj zdravi, boljše delajo in so na leto tudi manj na bolniškem dopustu.

- > Povabite ustrezne organizacije (zdravstvene zavarovalnice, itd.), da obveščajo o zdravstvenih koristih telesne dejavnosti, zdravstvenih tveganjih in ekonomskih stroških telesne nedejavnosti, o tem, kako vključiti telesno dejavnost v vsakodnevno življenje, itd.
- > Pripravite razpravo z zdravniki, da bi poudarjali škodljive vplive prometa na zdravje (s posebnim poudarkom na šolskih zdravnikih).
- > Zaposite bolnišnico/zdravnike, da ponudijo "zdravstveni pregled" (krvnega pritiska, cirkulacije, teže, kostne mase, itd.).
- > Naj športna društva predstavijo svoje dejavnosti in ponudbo.
- > Povabite športna društva, podjetja, šole, itd., naj sodelujejo na tekmovanjih, tekih ali štafetah.
- > Zaposite ustrezne organizacije, naj postavijo igrišča, ki spodbujajo telesno vadbo in sposobnosti otrok.
- > Zaposite skupine za "zdravo hojo" (ki jih organizirajo zdravnik ali klinika za skupino moških in žensk, ki ohranjajo zdravje s skupno hojo), naj se predstavijo.
- > Minister za zdravje/namestnik župana, zadolžen za zdravstvo, se pridruži "zdravi hoji".
- > Predstavite že uresničene ali načrtovane ukrepe, ki izboljšujejo položaj pešcev in kolesarjev (umirjanje prometa, cone za pešce, direktne/posebne poti ali omrežja za kolesarje in pešce, itd.).
- > S tem v zvezi, prosimo, upoštevajte vsa priporočila iz razdelkov Kolesarjenje, Žive ulice in Zelene poti.
- > organizacija fitnes vadbe (skupaj z zdravstvenim zavarovanjem).

ZELENE POTI

Zelena pot je "Povezovalna pot, rezervirana izključno za ne— motorizirana potovanja, pripravljena na celovit način, ki poudarja okolje in kakovost življenja okoliša. Te poti bi morale izpolnjevati ustrezne standarde glede širine, naklona ter obdelave površine za zagotovitev prijazne uporabe in nizkega tveganja za uporabnike večjih in manjših zmožnosti. Odločilnega pomena bo uporaba opuščeni železniških prog in poti ob kanalih." (Deklaracija iz Lilla, 12. septembra 2000).

Zamisel za organiziranje dejavnosti v zvezi z "Zelenimi potmi" ob Evropskem tednu mobilnosti je dvojna: spodbuditi organizacije, ki zelene poti vpeljujejo, še zlasti občine, in tudi spodbuditi javnost, da zelene poti odkrije.

Tu predlagani ukrepi veljajo za občine in zainteresirane organizacije. Segajo od zelo preprostih do zelo obsežnih:

SPLOŠNO DVIGANJE OZAVEŠČENOSTI:

> Organizirajte izlete peš ali s kolesi ali piknike za vse uporabnike na obstoječih in še neuresničenih (pri teh je potrebna previdnost) zelenih poteh v spremstvu občinskih predstavnikov. Zelene poti postanejo osrednje shajališče za:

- za vse, s posebno pozornostjo do ljudi, ki se težje gibljejo (invalidi, starejši, itd.),
- dejavnosti, v katerih sodelujejo umetniki, športniki, politiki, znane osebnosti iz lokalne skupnosti, itd.,
- sejem "rabljenih koles",
- priljubljene predstave: gledališke, glasbene, itd.,
- posebno pot ali pohod: omogočite ljudem, da odkrijejo dediščino, naravo, kulinariko, itd. ob zeleni poti in v njeni okolici,
- oddajanje radia v živo.

> Organizirajte akcijo "Prevzemite skrb za zeleno pot" za šolo, razred ali stanovalce. Med dejavnosti bi lahko vključili umetnost, fotografijo, poezijo, itd.,

- dejavnosti, kjer se zelena pot uporabi kot razred na prostem za matematiko, zemljepis, zgodovino domačega kraja, spoznavanje narave,
- obisk zelenih poti s predstavniki občin.
- Naj prostovoljci očistijo dele zelenih poti.
- Ustanovite "prijatelje zelenih poti" s prostovoljci (za varnost, čiščenje, pospeševanje, dejavnosti, itd.).

ZELENE POTI – DRUGAČEN NAČIN POTOVANJA, USKLAJEN Z OKOLJEM

Razvijajte odnos do dediščine, povezane z zelenimi potmi:

> Naravna dediščina: vodeni sprehodi/izleti na kolesih za ogled rastlinstva, značilnega za zelene poti, na primer vzdolž železniških tirov, vodnih poti, v gozdovih, objava paketa informacij o naravni dediščini;

> Občinska dediščina – ohranjanje stvari iz dediščine vsakodnevnega življenja, ki jih najdemo vzdolž zelenih poti – mejnikov, železniške signalizacije; postavitve in slovesno odkritje umetniških del vzdolž zelenih poti;

> Odkrivajte vaše mesto po "zelenih poteh" z organiziranimi izleti; izhodišča do naravnih območij in dostop do zelenih površin.

DELOVANJE OBČINSKIH ALI REGIONALNIH ORGANOV:

Kjer zelene poti že obstajajo:

- > zagotovitev varnih križišč med cesto in zelenimi potmi,
- > zagotovitev varnega prehoda do šol in drugih storitvenih območij,
- > objava pobud za širjenje zelenih poti,
- > javna predstavitev projekta obnove oskrbniških hiš/postaj,
- > otvoritev označbe zelene poti ali njenega dela,
- > otvoritev zmogljivosti, urejenih vzdolž zelenih poti: postajališč, urejenih v starih postajah.

Kjer zelenih poti ni:

- > javna predstavitev projekta za ureditev zelenih poti,
- > lokalna skupnost kupi zemljišča, otvori dele zelenih poti; oblikovanje lokalnih omrežij zelenih poti,
- > nakup postaje ali oskrbnikove hiše, ki bi služila kot informacijska ali storitvena točka na zeleni poti.

DAN "V MESTU BREZ AVTOMOBILA!", 22. SEPTEMBER

Nasveti, ki sledijo, so večinoma izvlečki iz prejšnjega "Priročnika za lokalne skupnosti" za Dan "V mestu brez avtomobila!"

1 - OBMOČJA, ZAPRTA ZA AVTOMOBILE

V mestu je treba določiti več območij, zaprtih za avtomobile. To območje (območja) bo (bodo) zaprto (zaprta) za motorni promet večino dneva. Dostopno bo samo za pešce, kolesarje, javni prevoz in ekološko neoporečna vozila (na plinski in električni pogon itd.). Če se določi več kot eno območje, zaprto za avtomobile, na primer v večjem mestu, bi lahko pešpoti povezovale različna za avtomobile zaprta območja, kar bi bila dodatna prednost. Zaprta območja bi lahko zaščitili z vmesno (varovalno) cono, kjer bi objavljali posebne informacije za voznike avtomobilov.

Lokacija in velikost zaprtega območja bi morala biti skrbno izbrani ob upoštevanju lokalnih pogojev in razmer. Upoštevali bi lahko naslednja merila:

- > Katero območje najbolje ustreza za pojasnitev/predstavitev posebnih tem, obravnavanih na ta Dan (npr. hrup: običajno zelo polna ulica/križišče, na ta Dan spremenjeno v "otok tišine")?
- > Katere načrtovane ukrepe bi lahko predstavili in/ali preizkusili na ta Dan (t.j. postavitev/širitev cone za pešce)?
- > Ali so organizirane kake dejavnosti za posebne ciljne skupine (otroci: območje okoli šol, povezovanje šol, itd.)?
- > Kdo ali kaj se nahaja na območju, ki bi lahko z lastnimi dejavnostmi prispeval k Dnevu (kulinarika, športna društva ali kaka druga ustanova, ki bi lahko predstavila svoje dejavnosti – pomembne za cilje Dneva – na ulici brez avtomobilov)?
- > Kdo in zakaj prihaja na "običajen" dan? S kakšnim prevoznim sredstvom? Koliko dodatnih ljudi bo uporabilo (moralo uporabiti) javni prevoz?
- > Koliko parkirišč bo potrebnih v okolici območja, zaprtega za avtomobile (lokacija parkirišč, možni prostor za namestitev dodatnih parkirišč)?
- > Če je treba postaviti več zaprtih območij, kako bi ta različna območja povezali med seboj?

OVIRE IN KONTROLNE TOČKE

Dostop do zaprtih območij bo nadzorovan, postavljene bodo ovire.

V ta namen bo potrebna pomoč naslednjih služb in oseb:

- > občinskih služb za izvajanje cestno prometne ureditve v mestu in na avtocestah,
- > državnih in/ali lokalnih policijskih enot,
- > zaposlenih na občinah: vključevanje zaposlenih je dober zgled, da se pritegne celoten občinski svet in spodbudi interno komuniciranje.

SEZNAM IZJEM

Izjem mora biti kar najmanj. Pripraviti je treba kratek seznam vozil, ki sodijo med izjeme in jim je dovoljen vstop na območje, zaprto za avtomobile. Vozila z dovoljenjem bi bilo treba

opremiti z značko, ki bi podkrepila izobraževalno plat dogodka.

Poleg ekološko neoporečnih vozil (na plinski ali električni pogon) bi lahko med izjeme sodila še vozila:

- > zdravstvenih delavcev, ki bi morali pred oviro navesti tehten razlog,
- > intervencijskih služb, vključno s policijo, gasilci, reševalci, delavci služb za distribucijo plina in elektrike (neoviran dostop do območja),
- > delavcev, ki izvajajo nujna popravila (prej morajo poklicati na brezplačno telefonsko številko in navesti vrsto dela)
- > invalidov,
- > itd.

Za pridobitev vstopa na zaprto območje morajo osebe, ki niso navedene v zgornjem seznamu, nasloviti prošnjo na ustrezni oddelek v občini.

STANOVALCI

Stanovalce je treba pozvati, da en dan pred dogodkom premaknejo svoja vozila in tako izpraznijo ulice na zaprtem območju. Morda bo treba zagotoviti posebna parkirišča in podpisati pogodbe z upravljavci parkirišč.

Druga možnost je, da se stanovalcem dovoli, da svoje avtomobile na dan akcije odpeljejo iz zaprtega območja, vendar se tja ne smejo vrniti do določene ure. Svoje avtomobile bi morali tako pustiti na parkirišču zunaj zaprtega območja.

DOSTAVA V OBMOČJA, ZAPRTA ZA AVTOMOBILE

Dostava bo dovoljena do določene ure, izbrane v skladu s predstavljenimi splošnimi pogoji.

Za trgovce, ki morajo dobivati blago tudi v teku dneva, se lahko zunaj območja pripravi nakladalna cona. Dostavo od te cone v zaprto območja bi opravljala vozila z dovoljenjem (na plinski ali električni pogon, itd.).

Tovrstna dostavna vozila lahko tudi razvažajo blago kupcem na dom ali do parkirišč zunaj zaprtega območja.

2 - DRUGE VRSTE PREVOZA

Navedene dejavnosti zagotavljajo mobilnost občanov na Dan brez avtomobila. Nadaljnje zamisli za pospešitev drugih vrst prevoza lahko preberete v prejšnjih razdelkih o posameznih temah.

JAVNI PREVOZ

(glej tudi priporočila za Dan javnega prevoza)

Da bi stanovalcem zagotovili učinkovite druge vrste prevoza in poživili ter reklamirali javni prevoz, bi bilo treba ponuditi naslednje:

- > večjo pogostost voženj na progah,
- > bolj dostopne storitve za osebe z zmanjšano zmožnostjo gibanja,
- > posebne tarife, na primer: brezplačen prevoz po omrežju, reklamne ponudbe (dnevne vozovnice, tedenske vozovnice, vozovnice po simbolični ceni), posebne pobude (kombinirano parkiranje + avtobus ali avtobusna + železniška vozovnica, vozovnice s popusti v kinematografih ali bazenih, itd.).

Uvedejo se lahko tudi redne vožnje za povezavo zunanjih parkirišč z mestnim jedrom ali za posebne proge (ogled mesta, krožne vožnje, obvoznice).

EKOLOŠKO MANJ OPOREČNA VOZILA

(Glej tudi priporočila za Dan odgovorne rabe avtomobila)

Na zaprtih območjih se lahko dovoli uporaba vozil na plinski in električni pogon za:

- > dostavo blaga v trgovine,
- > dostavo blaga strankam,
- > prevoz invalidov,
- > prevoz stanovalcev,
- > posebne zahteve, o katerih je mogoče odločati posamezno na kontrolnih točkah, na parkiriščih ali na brezplačni telefonski številki).

KOLESA

(Glej tudi priporočila v razdelku "Kolesarjenje")

Za spodbuditev kolesarjenja na dan 22. septembra se lahko sprejmejo vsaj štiri ukrepi:

- > vključitev lokalnih kolesarskih skupin,
- > točke, kjer je mogoče najeti ali si izposoditi kolo: npr. na urejenih parkiriščih vrste "Parkiraj in se pelji", železniških postajah, avtobusnih postajališčih ter v središču zaprtih območij. Uporabijo se lahko različni sistemi najema ali izposoje: kombinacija avtobus + kolo ali parkirni listek + kolo, avtomobilski ključi ali dokument o registraciji kot polog za izposajo kolesa, itd.,
- > varovana in pokrita parkirišča za kolesa,
- > zavarovane in dobro označene kolesarske poti zunaj območja, zaprtega za avtomobile.

DAN "V MESTU BREZ AVTOMOBILA!" 2006 = DELOVNI DAN

Ker je dan brez avtomobila v letu 2006 (in še naslednji dve leti) delovni dan, bodo morala sodelujoča mesta nagovoriti svoje prebivalce v vsakdanjem kontekstu, saj ljudje ne bodo prihajali v mesto na sprehod, temveč v službo, šolo ali na fakulteto, na poslovne obiske k strankam, v zdravstvene ustanove, itd. Zato morajo sodelujoče občine predvsem pripraviti dejavnosti za vozače, podjetja in šole. Zamisli za dejavnosti lahko poiščete v razdelkih poglavja "Dejavnosti za ves teden, posvečen trajnostni mobilnosti". Seveda se bo treba še bolj potruditi, da se zagotovi mobilnost prebivalcev s ponudbo bolj trajnostnih oblik prevoza (v smislu večje pogostnosti in zmogljivosti – glej prejšnje razdelke). Poleg tega bo še bolj kot prejšnja leta pomembno, da se vključijo lokalne zainteresirane skupine, da bi oblikovali skupne projekte in dejavnosti za posebne ciljne skupine, kot so zaposleni ali študenti, in da bi pri njih vzbudili občutek za cilje Dneva brez avtomobila.

Mesta, ki sodelujejo v Evropskem tednu mobilnosti lahko sama izberejo, kateri dan v tednu bodo pripravila Dan brez avtomobila.

3 — PARKIRIŠČA

Sklepi občine glede zagotavljanja parkirnih zmogljivosti na dan 22. septembra bi morali upoštevati naslednji načeli:

- > zagotovitev možnosti, da vozniki avtomobilov pustijo svoje avtomobile in uporabijo druge oblike prevoza,
  - > ljudi, ki želijo vstopiti v zaprto območje, je treba odvracati od tega, da bi se z avtomobilom pripeljali prav do meje tega območja.
- Za ravnanje v skladu z omenjenima načeloma, se lahko pripravijo tri vrste parkirišč:
- > parkirišča, kjer vozniki pustijo svoje avtomobile in se naprej odpeljejo z drugim prevoznim sredstvom "parkiraj in se pelji",
  - > priložnostna parkirišča (parkirišča za kratkotrajno parkiranje),
  - > parkirni prostori za stanovalce.

PARKIRIŠČA VRSTE "PARKIRAJ IN SE PELJI"

Tovrstna parkirišča se lahko pripravijo v predmestjih, s čimer se prebivalce spodbuja, da tam puščajo svoje avtomobile in uporabljajo javna prevozna sredstva.

Parkirišča morajo biti varovana in odprta v skladu z določenim urnikom. Parkiranje je lahko brezplačno ali pa ne (na primer, kombinacija parkiranja + avtobus ali parkiranje + najem kolesa).

Parkirišča, ki se ne nahajajo vzdolž rednih prog javnega prevoza, bi morala biti oskrbovana s posebnimi linijami.

PARKIRIŠČA ZA PRILOŽNOSTNO PARKIRANJE (KRATKOTRAJNO PARKIRANJE)

V bližini območij, zaprtih za avtomobile, bi bilo treba postaviti posebna parkirišča za tiste, ki morajo uporabljati svoje avtomobile. Ta parkirišča se lahko uporabljajo za:

- > izstop sopotnika,
- > kratkotrajno parkiranje (manj kot eno uro),
- > lažjo organizacijo skupne vožnje več oseb v enem vozilu,
- > dostavo blaga, itd.

Ne bi se smela uporabljati za dolgotrajno parkiranje. Na Dan bi morala biti nadzorovana. Lahko se organizirajo posebne vožnje od tovrstnih parkirišč do mestnega središča.

PARKIRIŠČA ZA STANOVALCE

Treba je rezervirati parkirišča za stanovalce (glej gornji razdelek o stanovalcih). Nahajati bi se morala znotraj zaprtih območij (in biti dostopna samo pred akcijo ali po njej) ali blizu meja območij, zaprtih za avtomobile. Ta parkirišča se odprejo dan pred akcijo in so odprta še dan po njej. Da bi stanovalce spodbudili k temu, da pustijo svoje avtomobile na parkiriščih ves dan, bi lahko znižali ceno parkiranja. O podrobnostih se je treba dogovoriti z upravljavci parkirišč.

TRAJNI UKREPI

Listina Evropskega tedna mobilnosti 2006 poziva sodelujoče lokalne skupnosti, da "vedejo in izvajajo enega ali več novih praktičnih trajnih ukrepov, ki prispevajo k prehodu od prevoza z avtomobili na druge načine prevoza, ki so manj škodljivi za okolje, in k trajnostni mobilnosti v mestih na splošno."

Ni potrebno, da bi bili trajni ukrepi v zvezi s trajnostnim prometom v mestih dragi. Ti trajni ukrepi imajo lahko različen obseg. Stroški zanje se lahko gibljejo od nekaj sto evrov za nakup odsevnih teles za kolesarje v projektu "kolesarska proga" (skupna vožnja otrok v šolo v spremstvu starša prostovoljca) do velikih vlaganj v infrastrukturo javnega prevoza ali kolesarsko infrastrukturo.

Zaradi trajnih ukrepov se dejavnosti Evropskega tedna mobilnosti podaljšajo na vse leto. Tako ljudje ne pozabijo, da je v mestu mogoče živeti z manj avtomobilskega prometa. Trajni ukrepi so dokaz, da zavzetost mesta ne zvedeni ob koncu ETM, in da so lokalna skupnost, politiki in različne službe v mestu pripravljeni vlagati v prihodnost ter v novo kulturo mobilnosti.

V projektu EU "SMILE" je navedenih 170 trajnih ukrepov za politiko urbanega prometa, ki segajo od celovitega pristopa k načrtovanju mestnega prometa do manjših programov upravljanja mobilnosti za šole in podjetja. Več informacij lahko najdete v podatkovni bazi, kjer so zbrane izkušnje lokalnih skupnosti – na spletni strani www.smile-europe.org.

Trajni ukrepi so lahko:

- > nove zmogljivosti za kolesarje: nove kolesarske poti, parkirni prostori, znaki, programi najema koles, itd.;
- > spodbujanje pešačenja in povečanje števila pešcev, varna pot v šolo, izboljšanje infrastrukture (pločnikov, prehodov za pešce, ...), itd.;
- > izboljšanje javnega prevoznega omrežja: podaljšanje katere od prog ali uvedba novih prog mestnega prometa, uvedba voznih pasov za avtobuse, nova postajališča in prestopne postaje, posodobitev voznega parka, tudi z uvedbo energetske varčnejših in okolju manj škodljivih vozil, sistemi obveščanja, itd.;
- > ukrepi za umirjanje prometa in programi za nadzor dostopa motornih vozil: znižanje najvišjih dovoljenih hitrosti, novi predpisi v zvezi s prometom in parkiranjem, drugačno načrtovanje cestnega prostora, nova razdelitev površin, namenjenih cestnemu prometu, območja 30 km/h, stanovanjska območja, itd.;
- > dostopnost: pločniki z izbočenimi elementi, vozila javnega prometa z nizkim dnom, odstranitev arhitektonskih ovir, klančine za invalidske vozičke, itd.;
- > nove oblike rabe/lastništva vozil: skupna vožnja v avtomobilu in/ali vožnja v skupnem avtomobilu, itd.;
- > dostava blaga: predpisi za dostavna vozila, dostavne ploščadi za prekladanje blaga, uporaba okolju manj škodljivih vozil, itd.;
- > upravljanje potreb po mobilnosti: priprava akcijskih načrtov za trajnostno mobilnost, načrtov za mobilnost za podjetja/šole, itd.
- > stalna mestna služba naj podjetjem pomaga razviti načrte potovanja,
- > podjetja in mesto naj skupaj nabavljajo visoko kakovostna stojala za kolesa, vozila s čisto tehnologijo itd.

INFORMIRANJE IN KOMUNICIRANJE

1 — Evropska in nacionalna komunikacijska orodja

Zasnovane so bile različne vrste orodij, ki so občinam (brezplačno) na voljo preko spletnih strani Evropskega tedna mobilnosti in Evropskega dneva brez avtomobila www.mobilityweek-europe.org in www.22september.org.

Poleg tega evropskega priročnika so na voljo še:

- > logo Evropskega tedna mobilnosti 2006,
- > predstavitveni letak 200,
- > Listina "V mestu brez avtomobila!"/Evropski teden mobilnosti 2006,
- > plakat (80 x 120 cm ali 40 x 60 cm),
- > nalepke in razglednice,
- > Evropski izvleček v elektronski obliki.

Prosimo, oglejte si spletno stran www.22september.org v zvezi s posebnimi komunikacijskimi pripomočki in orodji za dan "V mestu brez avtomobila!"

Te pripomočke bi lahko Državna koordinacija ter Evropska in mednarodna združenja in organizacije prevedli in prilagodili ter po posebnih pogojih ponudili občinam.

Državne koordinatorje vabimo, da pripravijo dodatne pripomočke. Izkušnje iz prejšnjih let so pokazale, da med koristne pripomočke sodi **komplet za novinarje** s predstavitvijo pobude in dejavnostmi na državni ravni. Primerno je, da se vsakemu partnerskemu mestu posveti ena stan v kompletu.

2 — Lokalno informiranje in komuniciranje

Lokalne skupnosti (občine) bodo morale zagotoviti več orodij za obveščanje javnosti o podrobnostih dogodka. Za zagotovitev dobre usklajenosti in sodelovanja na evropski ravni bodo morali ti komunikacijski dokumenti:

- > prikazovati evropske oznake, ki predstavljajo dogodek,
- > spodbujati državljane, skupine občanov, invalidske skupine, podjetja, trgovce, itd. za sodelovanje v Evropskem tednu mobilnosti.

OBVESTILNA PISMA

Pred dogodkom se lahko odpošljejo različna informacijska pisma, prilagojena vsaki ciljni skupini, s splošnim opisom akcije:

- > pismo župana, naslovljeno na vse prebivalce, nekaj tednov pred dogodkom,
- > posebno pismo vsaki občutljivi ciljni skupini (trgovcem, podjetjem in stanovalcem na območjih, ki bodo 22. septembra zaprta za avtomobile, itd.), da bi jo obvestili o dogodku in povabili k sodelovanju pri njegovem organiziranju. Da bi lahko izpolnili cilje dogodka, bi bilo

treba pismo poslati precej pred samim dogodkom.

INFORMACIJSKO GRADIVO

Da bi prebivalce obvestili o organizaciji Evropskega tedna mobilnosti in pospešili razpravo o mobilnosti, dostopnosti in varnosti v mestih, bo treba izdelati in razdeliti gradivo, ki predstavlja dogodek:

- > povzetek, v katerem so navedeni strokovni vidiki dogodka. To gradivo se bo delilo pred in med akcijo na vseh javnih mestih, po možnosti tudi v trgovinah in podjetjih. Lahko bi ga poslali vsem prebivalcem ali samo prizadetim skupinam ali celo zataknili za brisalce na vetrobranskih steklih;
- > priložo ali posebno izdajo občinskega glasila;
- > gradivo za lokalne medije, ki se razdeli na tiskovni konferenci teden dni pred dnevom brez avtomobila.

POSEBNI PRIPOMOČKI ZA DAN "V MESTU BREZ AVTOMOBILA!"

Poleg opisanega informacijskega gradiva se lahko uporabijo posebni pripomočki, namenjeni boljši orientaciji meščanov med akcijo "V mestu brez avtomobila!" ali dodatnimi dnevi brez avtomobila:

- > postavljanje posebnih znakov za voznike na mestnem območju. Pomagajo lahko lokalne cestne službe;
- > postavljanje znakov za pešce in kolesarje vzdolž zavarovanih poti. Spet lahko pomagajo lokalne cestne službe;
- > na dostope k zaprtim območjem se postavijo zastavice ali oglasne deske, ki naznanjajo dogodek.

Da bi povečali zanimanje prebivalcev za akcijo, se na parkiriščih, dostopnih točkah in na zaprtih območjih ter celo na glavnih križiščih v mestu razmestijo skupine za posredovanje informacij.

3 — Interno komuniciranje

Evropski teden mobilnosti mora uvesti tudi orodje za interno komuniciranje za občine, ki bo omogočalo povezovanje meščanov.

Uspešno interno komuniciranje bi omogočalo:

- > vključevanje občinskih uslužbencev v organizacijo Tedna in bi bilo jamstvo za njegov uspeh,
- > da občinski uslužbenci postanejo zagovorniki te pobude in novih oblik mobilnosti v mestih,
- > spodbujanje uslužbencev za večjo uporabo trajnostnih oblik prevoza v prihodnje,
- > zagon zelenega plana vozačev, še zlasti občinskih uslužbencev.

MOBILIZACIJA OBČINSKEGA OSEBJA

Potrebni bodo številni uslužbenci (če je mogoče, prostovoljci) za odgovarjanje na telefonske

klice, za obveščanje državljanov (stevardi, hostese, itd.), za nadzor nad dostopi do zaprtega območja in parkirišč na dan brez avtomobila, za vodenje in izvajanje predlaganih dejavnosti, itd.

NAČRT INTERNE MOBILNOSTI

Poleg tega, da so vključene v organizacijo Evropskega tedna mobilnosti, morajo občinske službe dajati dober zgled. Zato je treba uslužbence spodbujati k sodelovanju pri dejavnostih, organiziranih med Evropskim tednom mobilnosti.

V ta namen je mogoče pripraviti načrt interne mobilnosti in organizirati pripravljalne sestanke. K sodelovanju se lahko pritegnejo izvajalci javnega prevoza pa tudi izposojevalnice koles, da se tako pripravijo drugačne oblike prevoza.

Glede na posebno temo za letošnje leto, je treba poseben poudarek dati šolskim načrtom mobilnosti.

Presoja pobude

Lokalno spremljanje mora biti v rokah lokalnih organov, da se lahko potegnejo zaključki na lokalni, nacionalni in/ali evropski ravni. Spremljanje mora vključevati kakovost zraka, hrup, prometne tokove in javno mnenje.

KAKOVOST ZRAKA

Znotraj in zunaj območij, zaprtih za avtomobilski promet, se lahko namestijo fiksni in mobilni senzorji, nakar se morajo več dni izvajati meritve, ki omogočajo primerjalno analizo. Da bi zagotovili veljavne primerjave, se morajo meritve izvajati na isti dan v tednu s podobnimi vremenskimi pogoji. Mesta in kraji, ki se udeležujejo pobude, a nimajo svoje lastne opreme za spremljanje stanja zraka, morajo tako opremo poskušati pridobiti od mest, ki ne sodelujejo pri pobudi, ali od mest, ki imajo take opreme na voljo več, kot je potrebujejo sami.

HRUP

Oprema za merjenje hrupa se lahko namesti znotraj in zunaj območij, zaprtih za avtomobilski promet, da se izmerijo dnevne ravni hrupa. Hrup se mora zaradi primerjalne analize spremljati več dni zapored. Več organizacij lahko pri tem koristno svetuje in pomaga z metodologijo.

PROMETNI TOKOVI IN UPORABA JAVNEGA PREVOZA

Znotraj in zunaj območij, zaprtih za avtomobilski promet, naj se spremljajo tile številčni podatki: uporabniki javnega prevoza, motoriziran promet, kolesarji, pešci, uporaba parkirišč.

Zaradi primerjale analize naj se stanje spremlja več dni zapored. Tehnično in logistično pomoč pri tem lahko zagotovijo cestnoprometne ali mestne/komunalne službe.

JAVNO MNENJE

Vodijo se lahko ciljno usmerjene raziskave javnega mnenja, da se izmeri odziv ljudi na ta dan. Javno mnenje se lahko izmeri pri več posebnih skupinah:

- > prebivalcev vsega mesta / kraja,
- > ljudeh, ki potujejo na območje, zaprto za avtomobilski promet,
- > prebivalcev območja, zaprtega za avtomobilski promet,
- > trgovcev na območju, zaprtem za avtomobilski promet,
- > strankah trgovskih lokalov,
- > ljudeh, ki delajo na območju, zaprtem za avtomobilski promet.

Evropska koordinacija je zagotovila vprašalnik in spletni gradnik za obdelavo rezultatov, ki omogoča avtomatsko predstavitev rezultatov, ki se nanašajo na vaše mesto. Ta vprašalnik in metodologija se morata uporabiti, da bi bila zagotovljena skladnost med različnimi raziskavami, vodenimi na lokalni ravni.

Posebno si je treba prizadevati za to, da bi lastniki prodajaln sami spremljali naslednje podatke:

- > število strank v trgovinah na območju, zaprtem za avtomobilski promet,
- > število strank v oddaljenih supermarketih,
- > promet/iztržek od prodaje, in to v sodelovanju z gospodarskimi zbornicami in lastniki

prodajaln.

Druga spremljanja lahko opravljajo lokalni organi, odvisno od vrste sprejetega ukrepa in njihovih pričakovanj za ta dan.

Evropska koordinacija vsako leto zagotovi posebno poročilo o oceni stanja.

www.mobilityweek-europe.org